

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון כ"א באב תשע"ז | דף היומי בבלי: סנהדרין כ"ח.

דף היומי בהלכה: מסימן רמ"ח אמצע סעיף ד' "ואם נכנס לעיר" עד סימן רמ"ט סעיף ב'.

מוסר: פרק ז' עד 'ובאמת דבר פשוט הוא'. | קנין חכמה הלימוד השבועי: 'אמר החכם' עד שער החניפות 'השביעי'.

ענייני דיומא

מתי יש להעדיף תפילה בישיבה על פני תפילה בעמידה?

ויקרא קריאת שמע עם ברכותיה בדרך, בהגיע זמן משיכיר; אך יש אומרים שיתפלל את כל התפילה כסדרה בדרך, בזמנה הראוי, על אף שיצטרך להתפלל את תפילת 'שמונה עשרה' בישיבה או תוך כדי הליכה, והמנהג כדעה זו. [שו"ע פט, ח, משנ"ב לט, מ רמב, וביה"ל ד"ה בשעת; ביאורים ומוספים דרשו, 50]

מי שנאלץ לצאת לדרך בשעת בוקר מוקדמת, באופן שאינו יכול להתפלל 'כותיקין' טרם צאתו - יתפלל לפני הנץ. אולם אם צריך לצאת לפני זמן 'משיכיר', ואם יתפלל בדרך לא יוכל לעמוד בתפילת 'שמונה עשרה' - לדעת השולחן ערוך יתפלל בביתו את תפילת 'שמונה עשרה' בהגיע זמן 'האיר המזרח',

הדף היומי בהלכה

לאיזה מרחק מותר ללכת בערב שבת?

שילך יותר משלוש פרסאות יוכל להגיע לביתו, או לאכסניה כלשהי, אשר שם מזומנים לו צורכי השבת בִּיתר הרחבה מאשר בדרך - אסור להמשיך בדרכו, מחשש שבני ביתו, או בעלי האכסניה, לא יכינו מאומה עבורו, שהרי אינם יודעים שיגיע. ואכן, אם הודיע לבני ביתו או לבעלי האכסניה שהוא מגיע לשבת, רשאי ללכת יותר משלוש פרסאות, שהרי יכינו עבורו את צורכי השבת. [שו"ע רמט, א, ומשנ"ב א-ג; ביאורים ומוספים דרשו, 1]

חכמינו ז"ל אסרו ללכת בערב שבת הליכה רגלית של יותר משלוש פרסאות, (כ-13.83-11.52 ק"מ, לשיטות השונות), כאשר מתחיל ללכת עם שחר, שאז נמשכת הליכה כזו עד כשליש מהיום, ביום בינוני (- מפני שאמדו חכמים שמרחק הליכה ממוצעת במשך יום בינוני שלם היא עשר פרסאות). ומשמעות האיסור היא, שצריך לעצור מדרכו בסיום השליש הראשון של היום; וטעם הדבר - כדי שיהיה לו פנאי להכין לעצמו את צורכי השבת. ואף אם על ידי

הדף היומי בהלכה

האם מותר לנסוע ברכבת בערב שבת לאחר חצות היום?

משלוש פרסאות - רשאי ללכת יותר משלוש פרסאות. וברכב, רכבת או מטוס - מותר לנסוע אף יותר משלוש פרסאות, עד שליש היום; ויש מקלים אף לאחר חצות היום; ובלבד שיגיע מבעוד מועד למקום בו יוכל להשיג את צורכי השבת; ויקח בחשבון את העיכובים האפשריים. וכן בהליכה לדבר מצוה, ניתן ללכת יותר משלוש פרסאות, ובלבד שיגיע למחוז חפצו בעוד היום גדול. [שו"ע רמט, א, משנ"ב ד-ו, וביה"ל ד"ה אין, וד"ה ויוכל; ביאורים ומוספים דרשו, 2-3]

כאמור, חכמינו ז"ל אסרו ללכת בערב שבת הליכה רגלית של יותר משלוש פרסאות. ואף אם צורכי השבת נמצאים תחת ידו - לא חילקו חכמים בתקנתם. וכן לא חילקו בין הליכה בהר לבין הליכה במישור, ובין ימי החורף הקצרים לימי הקיץ הארוכים. אולם, אם המקום הקרוב ביותר בו יוכל להכין או להשיג את צורכי השבת הוא במרחק של יותר משלוש פרסאות; או אף אם יש עמו את צורכי השבת, אלא שמקום היישוב הקרוב ביותר הוא במרחק של יותר

מתי לכל המאוחר צריך להגיע למקום שבו שוהים בשבת?

כאמור, חכמינו ז"ל אסרו ללכת בערב שבת הליכה רגלית של יותר משלוש פרסאות. ומקדמת דנא נהגו להקל בדין זה, כיון שרוב ככל ישראל מכינים את צורכי השבת בהרחבה, באופן שכל אורח יוכל למצוא מקום לאכול בו את סעודות השבת כראוי, ומה גם שכמעט בכל ישוב יהודי ניתן להשיג את צורכי השבת בקלות ובהרחבה, אם בחנויות מזון ומסעדות, ואם בבתי מלון והארחא. ויש שמפקקים בהיתר זה, אך נהגו להקל בדבר; ומכל מקום צריך

להגיע למקום שבו מתעתד לשבות בעוד היום גדול. ונסיעה בסמוך לשבת – עשויה לגרום לחילול שבת, אם על ידי הנוסע עצמו, ואם על ידי המארחים, שנאלצים להכין אוכל נוסף קרוב לכניסת השבת. ויש שכתב שצריך להגיע למקום בו ישנה בשבת לכל המאוחר שעה לפני שקיעת החמה; ויש מגדולי ישראל שנהג שלא לנסוע אל מחוץ לעיר לאחר חצות היום. [משנ"ב רמט, ג, ושע"צ ה; ביאורים ומוספים דרו"ט, 4-5]

מה ילמד מי שלא לומד כל היום

ובהתאם לכך, כתבו הפוסקים, שאנשים שאינם לומדים כל היום, אלא רק שלוש או ארבע שעות ביום, לא ילמדו גמרא או משניות בלבד, אלא ילמדו גם הלכות פסוקות, כדי שידעו כיצד להתנהג למעשה בכל דבר ודבר. ועל זה אמרו חכמינו ז"ל: כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא". [שם עולם, חלק ב פרק ז]

לימוד התורה נחלק לשני חלקים: האחד, לימוד בכל ענין שהוא, שבו מתקיימת מצות תלמוד תורה, ואף כשלוש חלקים בסדר טהרות שאינו נוגע למעשה כלל; והשני, לימוד הענינים הנוגעים למעשה, הכולל בעיקר את לימוד ההלכות הנוהגות בזמן הזה. והחלק השני קודם לחלק הראשון, וכמפורש בתורה: "וְיִדְרְשׁוּ אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם", ונאמר: "וְלִמְדֶתֶם אֹתָם וְשִׁמְרֶתֶם לְעֲשׂוֹתָם", ובפסוקים נוספים.

"אני זוכר שולחן ארוך מאוד בבית משפחת גריינמן, ישבו שם קרוב ל-20 ילדים וההורים רווחים נחת"

בזמן שאנו עוסקים בהלכות שבת כדבר מוכן מאליו שאי אפשר בלעדיו, יש מי שלא זכו עדיין לטעום את טעם השבת. הרב קובי לוי, העיתונאי שחר בתשובה, מספר על השבת הראשונה שלו, לפני למעלה משלושה עשורים.

כך באב. ערב שבת קודש יש לי תענוג בלתי נשלט לקרוא שיר השירים שעה או שעה וחצי לפני לפני שפני שבת בניגון חרישי בשפתיים דולקות, זהו שירו של הבן, שלמה המלך בנו של דוד המלך. כל השירים קודש ושיר השירים הוא קודש קודשים. חכמי הנסתר אומרים שהתיקון שבקריאת שיר השירים הוא עצום, ואנחנו לא מסוגלים להשיג את עוצמת המילים הללו ומה שהן מחוללות בעולמות העליונים.

"אחרי הקידוש והסעודה וזמירות השבת, ואחרי הסעודה השניה וכו', ואחרי תפילת מנחה, אני יושב כבר למעלה מ-25 שנה, עם קבוצת ילדים שאף פעם לא מתבגרת. כשהתחלתי לשבת אתם, זקני שחור היה. עברו שנים והוא הכסיף, עברו שנים נוספות והלבין הזקן, והילדים משום מה נשארים ילדים. יחד אנחנו אומרים תהילים של שבת קודש, שלושים פרקי התהילים המסיימים את ספר התהילים של דוד המלך, אביו הגדול של שלמה המלך. התענוג הזה לומר תהילים בשבת קודש, עולה אפילו על התענוג לומר שיר השירים בערב שבת. ניתן לומר שההרמוניה הזאת לא תיפסק לעולם. זו מנגינה שמנגן אותה דוד בנבל שלו, ושלמה בחכמה שלו. אבות ובנים, צעירים וזקנים, נשים ונערות, לאורך שנות דור.

"כך פחות או יותר נראית השבת שלי. מזיכרון של שבת חורפית בבני ברק לפני עשרות שנים, ועם שירה בלתי נפסקת של תהילים ושיר השירים, עד מוצאי שבת קודש".

יעקב א. לוסטיגמן

"השבת הראשונה שמרתי בחיי, היתה בבית משפחת גריינמן בבני ברק, לפני למעלה מ-30 שנה. אני זוכר שולחן ארוך מאוד, דומני שישבו שם קרוב ל-20 ילדים. בראש השולחן ישבו האמא מצד אחד, והאבא מצד שני, הבנות הגדולות נעו בין המטבח וחדר האוכל עם צלחות, ועגלות וסירים. האבא והאמא יושבים ורוויים נחת, מרגישים כמו מלכים ממש.

"שאלתי קצת, רציתי לשמוע מעט על גדוד הילדים הזה. התברר לי שנולדו להם לא פחות מ-16 ילדים משלהם בלי עין הרע, שלושה או ארבעה נוספים שהם אימצו, ועוד נער אחד שהתארח אצלם באותה שבת, כשבנוסף לכל אלו גם אני עצמי ישבתי שם.

"כשראינו את הנחת הזאת של ההורים, כשטעמתי את ההרגשה של שבת משפחתית כל כך, חשבתי ורציתי שכך תיראה השבת שלי.

"ברבות השנים התחנתתי והקמתי בית, לא נולדו 16 ילדים, אלא רק חמישה, אבל עברו שנים, הילדים התחננו, נולדו נכדים. קורה לא פעם שהם מתארחים אצלי כולם או רובם, הבנים, הבנות החתנים והכלות, יחד עם הנכדים והנכדות, והשולחן ארוך ארוך, אני יושב בראשו ומרגיש כמו מלך, וכך בתוך האושר הגדול הזה, מזדקרת לנגד עיני אותה שבת בני ברקית קסומה וחורפית שלנצח לא תמוש מזיכרוני.

"השבת שלי מורכבת גם מאב ובנו, והפלא ופלא זה דווקא מתחיל בבן ואחר

התחיל יוסי לבכות לאמו האלמנה: 'אמא, גם אני רוצה נעלים חדשות!...' הנעלים שלו קרועות ובלויות. אמו האלמנה אמרה: 'אין לי עכשיו כסף לקנות נעלים, אולי עוד כמה חדשים'

"והיתום והאלמנה אשר בשעריך" (דברים י"ד, כ"ט)

את המעשה הבא, שאירע לפני כמה עשרות שנים באירופה, סיפר רבי אשר דרוק: היו שני ילדים שלמדו יחד בחידר. לאחד קראו יענק'לה ולשני קראו יוסי [אין אלו שמותיהם האמתיים, רק לצורך הסיפור]. בגיל צעיר התייתם יוסי, התייתם מאביו, לא עליו. יום אחד צועד יענק'לה ברחוב, ובאמצע הדרך מי מגיע מולו? חברו יוסי עם אמו האלמנה. בזמנם, נעלים חדשות היו מצרך יקר שקנו אותו פעם בכמה שנים. לכבוד פסח היו קונים מתנה לילד - נעלים חדשות. היתה זו מתנה הרבה יותר גדולה מאופנים בימינו!

ובכן, יוסי היתום רואה שלחברו, יענק'לה, יש נעלים חדשות באמצע החורף. התחיל יוסי לבכות לאמו האלמנה: "אמא, גם אני רוצה נעלים חדשות!..." הנעלים שלו קרועות ובלויות, מחוררות מכל הכוונים. אמו האלמנה, שמצבה הכלכלי היה קשה, אמרה לבנה: "יוסי, אין לי עכשיו בשום אופן כסף לקנות נעלים. אולי עוד כמה חודשים, לקראת הפסח, אעשה מאמץ ואוכל לרכוש עבורך זוג נעלים". אבל יוסי מתעקש: "לא, אני רוצה נעלים חדשות עכשיו! הנה תראי, אמא, נכנסים לי מים לתוך הנעלים".

יענק'לה, שהיה ילד מאד רחום, ראה שיוסי היתום כל כך בוכה. פנה אליו ואמר: "יוסי, קח את הנעלים שלי". אמא של יוסי לא הסכימה. "מה פתאום תביא לו את הנעלים שלך?!" אבל כידוע לכולם, כשילדים מחליטים משהו - אי אפשר להזיז אותם מהחלטה... ובכן, יענק'לה הוריד את הנעלים ונתנם ליוסי, ויוסי נתן לו את שלו. פעם לא היו מודדים את הנעלים אם הן מתאימות או לא. מכניסים את הרגלים והולכים... יוסי היה שמח וטוב לב. יענק'לה נתן לו את הנעלים החדשות שלו. אמו נסתה למחות, אך הם כבר נעלו כל אחד את נעלי השני והסתלקו מן המקום בצהלה.

לאחר תקופה חלתה אמו האלמנה של יוסי ונפטרה. יוסי נהיה יתום מאבא ואמא. יענק'לה כל כך ריחם עליו. הוא בא הביתה ואמר לאביו: "יוסי, החבר שלי, נפטרו לו שני ההורים, אני רוצה להביא אותו אלינו הביתה". אולם אבא של יענק'לה סרב. היתה להם זירת חדר והרבה ילדים. "מצטער, אך הדבר בלתי אפשרי", אמר האבא, "גם אם אני רוצה אין לנו מקום". "אבא, אתה מוכרח!" התחנן יענק'לה, אך האב בשלו.

למחרת, מחכים ליענק'לה שיחזור מהחידר, לא מגיע. השעה כבר חמש, שש, שבע, שמונה בערב - ויוסי לא מגיע. התחילו לחפש. בתשע וחצי בלילה מצאו את יענק'לה ויוסי באיזה בית כנסת, שוכבים על ספסל אחורי וישנים. התברר כי יענק'לה כל כך ריחם על החבר שלו, יוסי היתום, שהוא אמר לו: "אני לא

עוזב אותך, בוא ונישן ביחד בבית כנסת". אביו של יענק'לה העיר אותם, ולקח את שניהם הביתה.

אחרי יומיים-שלושה פרצה מלחמת העולם השנייה, וכל אחד ברח למקום אחר. אחרי גלגולים רבים הגיע יענק'לה לארץ ישראל, ואילו יוסי היתום התגלגל והגיע לארצות הברית. עברו שנים מאז. יענק'לה, שכבר נקרא ר' יעקב, נעשה אברך והתגורר בירושלים עיר הקודש. הוא אירס את הבת הגדולה שלו בשעה טובה ומוצלחת ולא ידע מהיכן ישלם אפילו פרוטה לחתונה. היה זה בדיוק תשעה באב, כמה שנים אחרי ששחררו את הכותל. הוא אמר לאשתו: "אני הולך להתפלל בכותל המערבי, מקום שלא זזה שכינה משם". אמרה לו אשתו: "יענק'לה, כל כך חם, ואתה צם..." אמר לה: "אף על פי כן". הלך לכותל, התפלל ואמר קניות. אחרי שסיים נעמד ליד הכותל להתפלל מעט. הוא שם לב שאיזה יהודי אמריקאי מסתכל עליו, והדבר הפריע לו מעט.

אמר ר' יעקב לעצמו: "אולי אני סתם מדמיין". עזב את מקומו ועבר למקום יותר מרוחק בכותל, להתפלל שם. לא חולפות שתי דקות והאמריקאי שוב עוקב אחריו... הוא לא יכול יותר להתאפק, הסתובב אליו ושאל: "ר' איד, אתה רוצה משהו ממני?"

"אמור לי", שאל האמריקאי, "קוראים לך יענק'לה?"

"כן, אני יעקב".

"אתה היית בילדותך בפולין?"

"כן".

הוציא האמריקאי מכיסו חבילה של עשרת אלפים דולר [בזמנם זה היה כמו לפחות מאה חמישים אלף דולר היום] ואמר לו בבכיות: "זה בשביל הנעלים שנתת לי כשהייתי יתום ורציתי נעלים".

יענק'לה היה בהלם מוחלט. ויוסי מצדו המשיך להתלהב, הלך לקרוא לאשתו: "בואי אתי. את זוכרת שסיפרתי לך שהיה ילד שריחם עלי, ולקח אותי לאיזה בית כנסת לישון ביחד? הנה, זה הוא".

היהודי האמריקאי הזה חתן לו את כל ילדיו בכבוד. הקב"ה הראה כאן עין בעין ש"אלו דברים שאדם אוכל פרותיהם בעולם הזה". הוא עשה חסד עם חברו כשהם היו ילדים - וחברו השיב לו בכפל כפלים כשנזקק הוא לעזרתו. על עזרה לזולת, על עניינים שבין אדם לחברו - משלם הקב"ה שכר, גם כאן, בעולם הזה.

(אדרכה תן בליבנו)